

Preek over Spreuken 21:9

Liturgie morgendienst:

Votum en groet

Zingen: Ps. 19:1,2

De Tien Woorden

Zingen: Ps. 19:3,4

Gebed

Schriftlezing: Spreuken 21:1-21

Zingen: NLB 795:1-5

Tekst: Spreuken 21:9

Preek

Zingen: Ps. 85:3,4

Gebed

Collecte

Zingen: NLB 793:1-3

Zegen

Liturgie middagdienst:

Votum en groet

Zingen: Ps. 19:1,2,3

Gebed

Schriftlezing: Spreuken 21:1-21

Zingen: NLB 795:1-5 (melodie = JdH 847: Rust mijn ziel uw God is koning)

Tekst: Spreuken 21:9

Preek

Zingen: Ps. 85:3,4

Geloofsbelijdenis

Zingen: Ps. 5:9,10

Gebed

Collecte

Zingen: NLB 793:1-3 (melodie = Gez. 162: 'k Heb geloofd en daarom zing ik)

Zegen

Gehouden te: Baflo, 23-08-15 (14.30 u.)

Preek

Thema: De wijsheid belicht een verduisterd samenwonen.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

1. Vrouwonvriendelijk?

Is de Wijsheid van de Bijbel vrouwonvriendelijk?

Je zou het bijna denken als je onze spreuk leest. Wat een Kenau of tante Ka, zeg. Ik lees hier over een vrouw, die voortdurend ruzie zoekt. Die snibbig overal commentaar of kritiek op heeft. 'Wa, wa, wa, wa, wa.....'

'Zie je wel,' hoor ik iemand denken. 'De vrouw heeft het weer gedaan. Het beeld van het boze wijf wordt weer bevestigd.' Het gebeurt weer vanuit het perspectief van de man.

Inderdaad, Salomo, die de spreuk geformuleerd heeft, is een man. De dienaren van Hizkia, die een aantal spreuken van Salomo hebben verzameld en gekopieerd (zie Spr. 25:1) zijn ook mannen. Zij namen de spreuk van onze tekst ongewijzigd over in hun bundel. Kijk maar in hoofdstuk 25:24.

"Je kunt beter in een hoekje op het dak wonen dan in één huis met een vrouw die ruzie zoekt."

(Dat had ik dus ook als tekst kunnen kiezen.)

Het staat dus twee keer in het spreukenboek. En nog een paar andere spreuken zeggen iets dergelijks. Met andere beelden. Vers 19 bijvoorbeeld:

"Je kunt beter in de woestijn wonen dan samenleven met een humeurige vrouw die ruzie zoekt."

Heeft de vrouw het dus weer gedaan? En komende heren van de schepping er weer goed vanaf, zoals gebruikelijk?

Voordat u dat beaamt, de Wijsheid wordt in het Spreukenboek voorgesteld als een vrouwspersoon, een soort knappe prinses, waar God de HEER zelf erg van geniet, al van voor de schepping. Lees bv. Spreuken 8 en 9 maar.

Ja, deze Vrouwe Wijsheid spreekt altijd wel de mannelijke leerlingen aan, de zonen van Gods volk, de jongemannen dus. Maar die mannen worden ook aangesproken op hun dwaasheid, hun kwaad, dat ze doen, hun gebrek aan godvrezendheid.

Dat is de stijl van de spreuken, de stijl van de Wijsheid. Dat moeten we dus in rekening brengen, voordat we meegaan in het verwijt van vrouwonvriendelijkheid.

Nog zo'n punt over de stijl van de spreuken: Vaak wordt een kernboodschap geformuleerd aan de hand van een concrete situatie of een concrete persoon. Het gaat er daarbij niet om iemand buiten te sluiten.

"Door echter na te denken over een specifiek geval zal de wijze lezer de toepassing op zijn of haar eigen situatie opmerken (en de juiste conclusies trekken)."¹

¹ HSV-Studiebijbel, Inleiding op Spreuken, p. 1029

Dus als we hier lezen over een vrouw, die voortdurend ruzie zoekt in huis en haar man het leven zuur maakt, is dat ook van toepassing op een man, die ruzie zoekt en die door zijn houding en gedrag het leven van zijn vrouw of zijn gezin verpest en beschadigt.

Dat houden we in het achterhoofd, als we gaan nadenken over deze best heftige spreuk van Salomo en als we proberen te ontdekken wat de boodschap daarvan is. Ik waag alvast een poging. Als volgt:

De wijsheid belicht een verduisterd samenwonen.

Ik zal proberen dat uit te leggen.

2. Concrete situatie

De wijsheidsleraar heeft een situatie waargenomen die heel pijnlijk is. En die de wijsheid kennelijk aan het hart gaat. En het is klaarblijkelijk geen incident. Want we komen meerdere keren zulke spreuken tegen. Over een ernstig verstoorde relatie tussen man en vrouw. Waarbij de houding en het optreden van de vrouw aan die relatie ernstige schade toebrengen.

"Je kunt beter in een hoekje op het dak wonen dan in één huis met een vrouw die ruzie zoekt."

De wijsheid signaleert en beschrijft een situatie zonder daar een oordeel aan te verbinden of een uitweg te wijzen. Zij zet twee kwaden naast elkaar, waarvan de een minder slecht genoemd wordt dan de ander. Beter dit dan dat. Maar pijnlijk is het in beide gevallen.

Bij ons hebben huizen meestal een puntdak met dakpannen of een rieten dakbedekking. Daar kun je moeilijk op gaan zitten of je bed neerzetten.

In Israël hadden de huizen een plat dak, waar je gemakkelijk op kon klimmen, waar je best even verblijven kon. Even wat frisse wind voelen bijvoorbeeld. Weg uit de benauwde straatjes van de stad.

Soms bouwde men op dat platte dak nog een kamertje voor een logee of voor een soort 'bed and breakfast'. De vrouw uit Sunem liet voor de profeet Elisa zo'n kamertje bouwen op hun huis, lezen we in 2 Koningen 4:10.

Of onze spreuk dat ook in beeld heeft is niet helemaal duidelijk. Het kan ook zijn dat de betreffende man beter in weer en wind, in hitte en regen op de hoek van het dak kan wonen dan onder dat dak met een vrouw die permanent ruzie zoekt.

Hij zoekt dus niet bepaald een nieuwe en comfortabele situatie op. Maar hij accepteert de iets minder pijnlijke situatie dan binnen te blijven. Hij gaat dus echt niet voor zijn lol het huis uit en het dak op. Hij gaat er ook niet compleet vandoor. Hij aanvaardt het kruis van de afzondering.

Dat zegt vers 19 ook.

"Je kunt beter in de woestijn wonen dan samenleven met een humeurige vrouw die ruzie zoekt."

Ook in de woestijn is het niet bepaald comfortabel. Maar het is nog altijd beter dan samen te leven met een continu twistzieke vrouw.

Wat is dat voor een type eigenlijk? Hoe komt het dat zij altijd ruzie zoekt en zo het leven van haar man en haar gezin bijna onmogelijk maakt?

Het kan een kwestie van karakter zijn of misschien van trauma's uit haar jeugd. Maar het is toch vooral een houding, haar instelling. In het kader van de wijsheidsboeken valt het onder de noemer 'dwaasheid'. En dat is meer dan simpele domheid en een laag IQ. Dwaas, dat is niet godvrezend, puur gericht op jezelf. Het houdt geen rekening met de ander en al helemaal niet met God en zijn geboden.

Dat vertaalt zich in deze situatie in het constant zoeken van ruzie. In Spreuken 19:13 staat dan:

"... het geruzie van een vrouw is als een dak dat altijd lekt."

Ik las hierbij deze aantekening. *"Dat is niet zomaar een beetje irritatie, maar een bron van structurele schade die een huis onbewoonbaar kan maken. Waar het om gaat is dat zo'n vrouw haar huis te gronde richt (zie 14:1)."*²

Een beetje irritatie over en weer komt in alle huwelijken en huizen voor, zelfs in de beste. Daar vloeit ook geen bloed uit. Het is normaal. Want je bent verschillende persoonlijkheden. Ook nog eens een man en een vrouw. Je spreekt het uit en je boosheid is weer over. Niet gaan zitten mokken, want dan wordt de ergernis alleen maar groter.

Wat betreft de rol van de man vind ik dit wel een goede opmerking: *"De wijze echtgenoot zal erover nadenken welke aspecten van zijn gedrag zijn vrouw ertoe hebben gebracht 'twistziek' te worden..."*³

Zelfreflectie is een kwestie van wijsheid. Voor man en vrouw.

Ik heb in de Bijbel gezocht naar vrouwen, die in het plaatje van onze spreuk passen. Niet uit leedvermaak of om de vrouw in een hoek te zetten of om vrouwonvriendelijk te zijn. Maar om het nog concreter te maken.

Twee vrouwen komen volgens mij enigszins in de buurt. Michal, de eerste vrouw van David, dochter van Saul. Zij reageert hooghartig, verzuurd en boos op het gedrag van David bij het binnenbrengen van de ark van God in Jeruzalem.

"Ze zag David dansen en springen bij de heilige kist van de Heer. Toen had ze geen respect meer voor David."

En toen David thuiskwam zei ze boos:

"Je hebt je vandaag niet gedragen als een koning! Je hebt je uitgekled als een vieze vent. Al je slavinnen konden het zien!" (2 Sam 6:16,20, BGT)

David reageert daar heel waardig op. *"Dat deed ik voor de Heer."*

² HSV-Studiebijbel, Aantekening bij Spreuken 19:13,14, p. 1059

³ idem bij Spreuken 21:9, p. 1062

De andere vrouw is Peninna, de tweede vrouw van Elkana. Een echte jaloerse haaiepin. Ze pest Hanna en verpest de sfeer in het huis van Elkana. Zelfs op het feest bij het heiligdom van God in Silo. Zie 1 Samuël 1.
Een echte ruziezoekster dus. Ook Elkana reageert waardig en vol liefde naar Hanna toe.
Zo kan het dus ook.

3. Toepassing

"Je kunt beter in een hoekje op het dak wonen dan in één huis met een vrouw die ruzie zoekt."

Wat moet ik nu met een dergelijke spreuk? Vraagt u ongetwijfeld. Hopelijk is het niet herkenbaar in uw situatie, in uw huis.

Maar het staat wel een paar keer in de Bijbel. Dus ik moet me ermee verstaan en voor mezelf er een toepassing aan geven. En dat is best lastig.

Ik haal even het thema weer naar boven.

De wijsheid belicht een verduisterd samenwonen.

Zo formuleerde ik de boodschap. Ik kan ook zeggen: De wijsheid zet een langdurig door ruzie verstoorde situatie in haar licht.

Nog anders gezegd: De spreuk geeft een diagnose van een verstoorde, verduisterde relatie. Meer ook niet. Er wordt hier geen uitweg gewezen. Er wordt hier geen therapie aangereikt of mediation aangeboden.

Er wordt alleen gesignaleerd. De pijn, de duisternis en de gebrokenheid worden benoemd. Maar dat alleen al is heilzaam. De wijsheid – je mag ook zeggen Gods Geest – bekommert zich om dergelijke pijnlijke situaties.

Hij ziet die man op het hoekje van zijn dak zitten. Hij hoort het geruzie van de kant van die vrouw. En hij laat er zijn licht over schijnen.

Als je dat weet, geeft dat misschien al verlichting. En wellicht geeft dat kracht om het vol te houden onder jouw kruis.

Misschien vind je dankzij de Wijsheid de kracht en de moed om van het dak af te komen en weer naar binnen te gaan in jouw huis en jouw samenwoning.

Misschien komt er dankzij de Wijsheid een omkeer in het gedrag van mevrouw. Misschien komt er verzoening en een begin van herstel, als ze samen voor Gods aangezicht onder ogen durven zien hoe verstoord en verduisterd hun relatie is.

Nogmaals, dat zit niet in de spreuk zelf. Dat kun je wel halen uit andere gedeelten van de Bijbel, ook uit Spreuken.

Ik noem een paar dingen

Spreuken 15:1:

"Een vriendelijk antwoord doet woede bedaren, krenkende woorden wakkeren toorn aan."

Helaas werkt dat niet altijd. En dan zegt de wijsheid: 'Ik snap, dat je even het geruzie ontvlucht en een plekje zoekt op het dak.'

Maar hoe belangrijk is een goede, open, liefdevolle communicatie in het huwelijk en daarbuiten.

Over een goede relatie van man en vrouw:

Spreuken 18:22:

"Wie een vrouw gevonden heeft, heeft iets goeds gevonden, hij ontvangt de gunst van de HEER."

Deze mooie spreuk maakt die van onze tekst wel extra wrang. Maar de HEER heeft alles te maken met onze relaties, in het huwelijk en daarbuiten. Hij wil ons laten delen in zijn gunst. Ook op dit gebied.

Ik kan er niet onderuit om te wijzen op Efeziërs 5. Daar lees ik een gedeelte uit voor, uit de Bijbel in Gewone Taal.

"Wees gehoorzaam aan elkaar uit eerbied voor Christus. ²² Vrouwen, jullie zijn gehoorzaam aan Christus. Wees daarom ook gehoorzaam aan je man. ²³ Want een man geeft leiding aan zijn vrouw, zoals Christus, onze redder, leiding geeft aan de kerk. ²⁴ Net zoals de kerk gehoorzaam is aan Christus, moet een vrouw in alles gehoorzaam zijn aan haar man.

²⁵ Mannen, jullie moeten van je vrouw houden. Net zo veel als Christus van de kerk houdt. Hij heeft zelfs zijn leven gegeven voor de kerk. ²⁶ Door zijn liefde horen de gelovigen nu bij God. Want ze zijn gedoopt en ze geloven het goede nieuws. ²⁷ Door de liefde van Christus straalt de kerk nu als een bruid zonder fouten of gebreken. Door de liefde van Christus is de kerk heilig en rein.

²⁸ Een man moet van zijn vrouw houden zoals hij van zijn eigen lichaam houdt. Als je van je vrouw houdt, dan houd je van jezelf. ²⁹⁻³⁰ Want niemand haat zijn eigen lichaam. Nee, je voedt en verzorgt je lichaam juist. En Christus doet hetzelfde met ons, de gelovigen in de kerk. Want de kerk is het lichaam van Christus.

³¹ In de heilige boeken staat: «Zo komt het dat een man niet bij zijn vader en moeder blijft. Hij gaat met zijn vrouw leven, en ze worden samen helemaal één.» ³² Het geheim van die woorden is groot. Want volgens mij gaan ze over Christus en de kerk.

³³ In ieder geval moeten mannen dus net zo veel van hun vrouw houden als van zichzelf. En vrouwen moeten respect hebben voor hun man."

In de stijl van de wijsheid uit Spreuken geldt dit ook helemaal wederzijds. Mannen moeten van hun vrouw houden en vrouwen van hun man. Vrouwen moeten respect hebben voor hun man en mannen evengoed voor hun vrouw.

En als je naar Christus kijkt, ontdek je dat dit veel liefde en zelfverloochening vraagt. Liefde en trouw.

Ik moet ook even denken aan een stukje uit Psalm 85. Dat is het laatste dat ik noem.

*"Voor wie hem eren is zijn hulp nabij:
zijn glorie komt wonen in ons land,
trouw en waarheid omhelzen elkaar,
recht en vrede begroeten elkaar met een kus,
uit de aarde bloeit de waarheid op,
het recht ziet uit de hemel toe." (Ps. 85:10-12)*

Als dat voor het hele land geldt, geldt het zeker ook voor ons huis. Daar begint het in de naam van Jezus Christus en in de kracht van Gods Geest. Wat een wijsheid! Verzoenen en afzoenen. Dus: Kus!

Amen